

Rapport

Regionalt senter for likestilling og mangfold 2008-09

22. februar 2010

Mennesker

Mangfold

Muligheter

Innholdsfortegnelse

1 Sammen drag.....	3
2 Historikk.....	4
3 Målsettinger for prosjektet:.....	5
4 Om KUN senter for kunnskap og likestilling og Likestillingssenteret	5
5 Funksjonen	7
5.1 Faglige rammer.....	7
6 Utfordringer.....	7
6.1 Regionale utfordringer for Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag	8
6.2 Regionale utfordringer for Hedemark og Oppland.....	9
7 Aktiviteter og erfaringer	10
7.1 Aktiviteter og erfaringer KUN.....	10
7.2 Aktiviteter og erfaringer LS	12
8 Utvikling	13
8.1 Forslag til videre finansiering	14

1 Sammendrag

Norsk likestillings- og mangfoldspolitikk bygger på et integreringsprinsipp og skal gjennomføre alle politikkområder. Integrering som strategi forutsetter at ulike aktører som politikere, ledere, planleggere og tjenesteutøvere har kunnskap og virkemidler til å formidle og igangsette et systematisk arbeid i sin virksomhet. Dette betyr at praktisk arbeid med likestilling og mangfold skal være en integrert del av den daglige drift. Det vi erfarer er at basiskunnskapen er for dårlig, for at dette skal kunne være en effektiv strategi. Det trengs fortsatt mer kompetanse om hvordan praktisk likestillings- og mangfoldsarbeid kan gjennomføres.

KUN senter for kunnskap og likestilling (KUN) og Likestillingsssenteret (LS) har i hovedsak valgt å prioritere å jobbe opp mot det offentlige. Dette har vært et bevist valg begrunnet med at det er her vi kan få størst gjennomslag for likestillings- og mangfoldsarbeidet. Kommunene er store arbeidsgivere, tjenesteleverandører og utviklingsaktører. Det er i kommunene bedrifter er etablert og folk bor. Videre er likestilling et lederansvar, og vi har derfor prioritert å jobbe opp mot leder for å forankre likestillingsarbeidet i de ulike organisasjonene.

I 2009 har vi hatt et økt fokus på sammenhengen mellom likestilling og mangfold, bolyst og utvikling av attraktive lokalsamfunn. Inn i dette arbeidet ser vi at systematisering av kjønnsdelt statistikk og analyse er viktig, og gir et godt grunnlag for å bidra til politikktutforming og strategisk planlegging. Hjelp til utforming av konkrete handlingsplaner og gode eksempler er noe som gir virksomheter inspirasjon og kunnskap om praktiske tilnærminger til arbeidet. Lav etterspørsel av tjenester innenfor likestillingsarbeidet er primært ikke basert på manglende vilje, men snarere på faktiske prioriteringer i virksomheters daglige drift.

I utvikling av et Regionalt senter for likestilling og mangfold (RLM), har Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), fylkeskommunene, Reform – ressurscenter for menn, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og Senter for likestilling i Agder (UiA) vært de nærmeste samarbeidspartnerne.

Vi erfarer at aktørene i samfunnslivet mangler gode verktøy for å kunne kartlegge situasjonen og igangsette systematisk arbeid med hensyn til likestilling og mangfold. Spesielt når det gjelder tjenesteproduksjon og strategisk planlegging.

KUN og LS arbeider med mange utviklingsprosjekter, analyser og konferanser der likestilling og mangfold er tema. Erfaringene fra disse prosjektene brukes i informasjons- og pådriverarbeidet og i utviklingen av kunnskap og metoder i RLM. Det er særlig viktig å ha konkrete eksempler å vise til. Vi ser at dette er en viktig funksjon for å få synergieffekter og økt praktisk nytte av hvert enkelt prosjekt. Vi ser tydelig at å ha RLM som en del av våre fagmiljø, gir en faglig legitimitet og tyngde i dette arbeidet, samtidig som det gir KUN og LS en viktig formidlingsarena.

I vårt informasjons- og pådriverarbeid har vi valgt både å gå bredt ut for å øke den generelle kunnskapen om betydning av kjønn og mangfold i regionene, og å tilby spesialkompetanse på strategisk viktige områder. I den sammenheng har arbeidet med aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) stått sentralt. Vi erfarer at i noen sammenhenger har ARP gitt oss legitimitet og mulighet til dialog.

2 Historikk

KUN startet opp arbeidet med prosjektet regionalt senter for likestilling og mangfold i 2004, på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. LS startet sitt prosjekt i 2005 med finansiering fra Hedmark fylkeskommune. Fra 2006-2007 gjennomførte KUN og LS et pilotprosjekt for etablering av "Regionalt senter for likestilling og mangfold" (RLM), med økonomisk støtte fra BLD og KRD. Prosjektet ble så videreført som et fireårig prosjekt med evaluering og avslutning i 2010.

Bakgrunnen for arbeidet var en erkjennelse om at regional forankring og regional kunnskap var viktig for å drive effektivt praktisk likestilling og mangfoldsarbeid. Hovedoppgaven vår er å drive informasjons- og pådriverarbeid om betydningen av systematisk likestillingsarbeid, og om de forpliktelsene Likestillingsloven og det øvrige diskrimineringslovverket gir lokale og regionale myndigheter, organisasjoner, arbeidsliv og næringsliv.

Prosjektet dekker 7 fylkeskommuner; Hedmark, Oppland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark. Prosjektet er finansiert av BLD, KRD og de fleste av fylkeskommunene.

3 Målsettinger for prosjektet:

BLD og KRD hadde i tilsagnsbrevene for likestilling og mangfold følgende målsettinger:

- Sentrene skal ha en informasjons- og pådriverrolle i sine regioner, øke kunnskapen rundt likestilling og mangfoldsarbeid og utvikle arbeidsmetodikk.
- De skal gjøre offentlige aktører oppmerksomme på pliktene i forhold til aktivitets- og rapporteringsplikten i likestillingsloven, diskrimineringsloven og diskriminering - og tilgjengelighetsloven.
- Sentrene skal fortsette å inkludere mannsperspektivet i likestillingsarbeidet og synliggjøre kjønnspektivet innenfor øvrige diskrimineringsgrunnlag: etnisitet, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering. Videre skal
- Sentrene skal bidra til at likestilling og mangfold blir et virkemiddel i det regionale utviklingsarbeidet og tydeliggjøre at likestilling og mangfold kan bidra til distriktsutvikling.
- Vurdere kjønnsbalanse i næringsutvikling og entreprenørskap og arbeide for en utjevning. Øke kompetanse på hvordan man kan utnytte potensialet innvandrere representerer i distrikts- og regionalpolitikk.
- Søke eksterne samarbeidspartener som fylkeskommuner, Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI), Kommunenes sentralforbund (KS), LDO, Innovasjon Norge (IN), Selskapet for industrivekst (SIVA) og Kompetansesenteret for distriktsutvikling.
- Utarbeides en permanent finansieringsplan for drift etter at pilotprosjektet er avsluttet.

I styringsgruppen for prosjektet som er ledet av Mari Wattum (daglig leder for KUN), sitter: Signe Opsahl (daglig leder for LS), Ingrid Guldvik (styreleder ved LS), Liv Rask Sørensen (styreleder ved KUN), Kari Framnes (BLD) og Grete Lunde (KRD). Grete Lunde overtok høsten 2009 etter Tore Vabø (KRD).

4 Om KUN senter for kunnskap og likestilling og Likestillingscenteret

KUN senter for kunnskap og likestilling (Kvinneuniversitetet Nord, opprettet 1991) og

Likestillingscenteret (Stiftelsen Kvinneuniversitetet, opprettet 1983) er begge ideelle stiftelser, der et eventuelt økonomisk overskudd i sin helhet tilbakeføres til virksomheten.

Sentrene har som formål å bidra til mer likestilling og mindre forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn, etnisitet, seksuell orientering, alder og funksjonsnivå.

KUN har arbeidet med likestilling - og mangfoldsspørsmål nasjonalt og internasjonalt siden 1991. KUN har hovedkontor i Steigen, med avdelingskontor i Steinkjer, og har 15 ansatte, 10 rådgivere (en i permisjon).

KUN jobber i skjæringspunktet mellom forskning, erfaring og faktabasert kunnskap på den ene siden og praktisk likestillingsarbeid, planer og analyser på den andre siden. Senterets arbeidsmetoder er analyser og prosessarbeid, undervisning, kurs, seminar og konferanser, rådgiving, veiledning og utviklingsprosjekt (FoU). KUN har særlig arbeidet med prosjekter knyttet til levekår, lokal og regional utvikling, ressursforvaltning og ressursbaserte næringer, demokrati, samarbeid og utvikling. KUN er opptatt av å vise at likestilling - og mangfoldsarbeid er viktig i regional planlegging og utvikling for å oppnå bærekraftige samfunn. KUN har deltatt i flere internasjonale prosjekt og konferanser, særlig knyttet til kjønn og utvikling i nordområdene. KUN driver eget studieverksted og har i tillegg et gjestehus som et tilbud til sine studieopplegg og arrangementer.

LS har 6 rådgivere som arbeider med utviklingsprosjekter, konferanser, kurs, analyser og utredninger (FoU) på alle nivåer. Likestilling er et lederansvar, og LS prioriterer ofte målgruppen ledere og politikere for å påvirke det strukturelle nivået. LS samarbeider med mange andre kunnskaps- og utviklingsaktører, og har bl.a. en 4-årig samarbeidsavtale med Hedmark fylkeskommune.

Hovedsatsingsområder:

- Arbeidsliv (omdømme, rekruttering, inkludering, lønn)
- Kjønn og makt (deltakelse)
- Oppvekst og yrkesvalg
- Likestilling som virkemiddel i regional utvikling

I dag er begge sentrene grunnfinansiert fra Barne- og Likestillingsdepartementet (BLD). Sentrene samarbeider med mange offentlige og private virksomheter både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. De viktigste samarbeidspartnerne er kommuner, fylkeskommunene, fylkesmenn og forskningsmiljøer. Utover dette samarbeides det med aktuelle virksomheter og fagmiljøer avhengig av prosjektenes fagområde og omfang.

5 Funksjonen

RLM skal ha en funksjon som pådriver, iverksetter og veileder for likestilling - og mangfoldsarbeid, med forankring i nasjonal politikk. Sentrene skal arbeide i nær kontakt med nasjonale, regionale og lokale myndigheter, virksomheter og organisasjoner innen samfunns- og arbeidsliv. En viktig funksjon vil være å bidra til at ulike tiltak formidles og eventuelt koordineres mellom ulike nivå i forvaltningen, mellom offentlige og private aktører. Som faglig støttespillere for nasjonale, regionale og lokale myndigheter kan sentrene bidra til å identifisere utfordringer innenfor likestilling og mangfold, og formidle disse tilbake til fagdepartement og andre relevante myndigheter.

5.1 Faglige rammer

Føringene for arbeidet til de regionale likestillingssentrene er gitt av de bevilgende departementene BLD og KRD gjennom tildelingsbrev for 2009. Som en oppfølging til tildelingsbrevene har det vært avholdt møter mellom RLM og departementene. Disse møtene har vært en arena for dialog rundt oppdraget, med muligheter til å uttrykke problemstillinger, presisering og justering av oppdraget. Tildelingsbrev fra de fylkekommunene som støttet RLM i 2009, har også vært med å sette de faglige rammene. Likestillingsloven, arbeidsmiljøloven, diskriminering og tilgjengelighetsloven, diskrimineringsloven, og regjeringens handlingsplaner og utredninger har vært viktig grunnlagsmateriale for sentrene. Dette som normgiver for virksomheters plikter og enkeltpersoners rettsvern. Sist men ikke minst har dette vært grunnlag for å se utfordringer og utvikling av metoder.

6 Utfordringer

RLM har arbeidet aktivt og målrettet for å øke kunnskapen om likestillings- og mangfoldsarbeid. Vår erfaring er at det fortsatt trengs mer kunnskap om dette i samfunnslivet. Ikke minst hvordan man kan omsette likestillings- og mangfoldskunnskap til praktisk arbeid og politikk. Den offentlige strategien om å integrere et likestillings- og mangfoldperspektiv på alle samfunnsområder, hindres fortsatt av mangel på kunnskap og tilgjengelige ressurser. Manglende kunnskap fører til at en ikke ser hensikten med likestillings- og mangfoldsarbeidet og at en dermed mangler nødvendig vilje til å bruke ressurser på dette.

LDO sine kontroller og KUN og LS sine gjennomganger av kommuners redegjørelse for likestilling viser at mange kommuner har mangelfull rapporteringen. De regionale sentrene har presentert seg som kompetansesentra der både private og offentlige virksomheter kan

henvende seg for å få informasjon, kunnskap og veiledning i forhold til rapporteringsplikten og kunnskap om likestilling og mangfold som faglige tema. Så langt er det som oftest RLM som har initiert et slikt samarbeid gjennom sin pådriverfunksjon. Vi har eksempler på at kommuner tar kontakt etter å ha fått negative

tilbakemeldinger etter LDO sin gjennomgang av likestillingsrapporteringen i årsberetningene. Dette viser at det er nyttig med LDO sine kontroller.

I tillegg knytter vi kontakter på konferanser, møter og ved direkte henvendelser. Dette viser behovet for at vi er aktive og synlige. Det er viktig at arbeidsmetoder og verktøy er tilpasset oppgavene og de som skal benytte dem. Hver enkelt kommune, fylkeskommune og organisasjon må omsette dette til sin virkelighet.

6.1 Regionale utfordringer for Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag

KUN senter for kunnskap og likestilling har de 5 nordligste fylkene å forholde seg til som regionalt senter for likestilling og mangfold. Vi har erfart at de 5 fylkene er ganske så forskjellige. Regionen preges av store geografiske avstander. Det er også store strukturelle forskjeller på fylkeskommunene i regionen. Dette krever god kjennskap til hvert fylke, og det må arbeides med ulike metoder og innfallsvinkler. Et eksempel på denne forskjelligheten kan være Regionrådene. I de tre nordligste fylkene er det stort sett regionråd som dekker alle kommunene. De har egne sekretariater og er relativt lette å komme i dialog med.

Mange av regionrådene har eksistert lenge og har en betydelig legitimitet og gjennomslagskraft. I disse fylkene har vi valgt å prioritere informasjon til kommunene gjennom å besøke en del av regionrådene i 2009. I trøndelagsfylkene er situasjonen en annen. Regionrådsstrukturen er ikke så komplett som nordpå. Regionrådene går delvis over fylkesgrenser og er delvis overlappende, samt at det er en god del kommuner som ikke dekkes av en slik struktur. Dette har medført at vi her jobber gjennom KS og direkte med enkeltkommuner.

Når det gjelder likestillingsarbeidet i regionen, er det fortsatt et klart hovedfokus på kjønnslikestilling med et særlig kvinnefokus, men innsatsområdene varierer noe fra fylke til fylke. Felles for alle er utfordringer innen rekruttering og arbeidsliv. Regionen kjennetegnes generelt av et kjønnsdelt arbeidsmarked, der vi typisk finner menn i de ressursbaserte næringene og kvinner i servicenæringene og offentlig virksomhet. Nordområdesatsingen er viktig for denne regionen og omfatter mange dimensjoner, hvorav noen er langt mer synlige enn andre i offentlig debatt, øg myndighetenes fokus og prioriteringer. Debatten preges av næringer som petroleum, fiskeri, geopolitikk og forsvaret. Næringslivet rapporterer også om

rekrutteringsproblemer og mangel på kompetanse i arbeidsmarkedet. Stor mobilitet i befolkningen (med sterke kjønns- og livsfasetrekk) gjør at fra- og tilflytting har stor samfunnsmessig betydning. Gjennomsnittlig utdanningsnivå

blant unge kvinner ligger betydelig høyere enn hos menn, men et sterkt kjønnsdelt arbeidsmarked gjør at vekstnæringene i liten grad gjør seg nytte av dette. Unge mennesker flytter ut av landsdelen, og spesielt kvinner kommer i liten grad tilbake. Samtidig er primærnæringene, hvor vi finner sterk overvekt av menn uten formell utdanning, under press.

Mangelfullt perspektiv på samfunn, og et svakt samfunnsfaglig fokus i nordområdesatsingen er problematisk. Det innebærer ikke bare at den samfunnsfaglige kunnskapsutviklingen om nordområdene i seg selv blir mangelfull. Det betyr at samfunnsplanleggere og beslutningstakere vil ha mangelfulle analyseverktøy og forståelsesrammer for å møte utfordringer og omsette muligheter på en måte som kommer samfunnene til gode. Bærekraftig vekst fordrer at ulike grupper ser seg selv i fremtidens nordområde; både kvinner, menn, unge, eldre, samt minoriteter og etnisk norske. Regionalt senter for likestilling og mangfold kan være med å bidra til dette. Videre er det viktig for denne regionen å kjenne likestillingsutfordringene i det samiske miljøet og ha et godt samarbeid med Sametinget.

6.2 Regionale utfordringer for Hedemark og Oppland

LS har siden midten av 80-tallet vært lokalisert i Løten og Hamar. Beliggenheten gir mulighet for gode relasjoner til nærmiljøet, lokale institusjoner og myndigheter. Forankringsarbeidet i Oppland som har pågått de siste årene, har gitt resultater, og nå har LS samarbeid om flere utviklingsprosjekter i Oppland.

Erfaringene hittil viser at det ikke nødvendigvis er slik at et Regionalt likestillingscenter automatisk skaper etterspørsel av tjenester. Det vil kreve betydelig innsats å profilere RLM overfor offentlig og private virksomheter og andre. Behovet for pådriver- og informasjonsarbeid er stort. Vi må komme i tett relasjon og inngå dialog med ulike aktører for å synliggjøre og argumentere for nytten av likestilling og mangfold.

Over lengre tid har LS hatt tett kontakt med, og vært et mye brukt kompetansesenter i Hedmark fylkeskommune. Oppland og Hedmark er nokså like når det gjelder demografi og næringsstruktur, dette letter arbeidet noe. Begge fylkene har både fylkes-/regionalsentra som på flere områder er i vekst og utvikling (spesielt Mjøsregionen) og kommuner preget av befolkningsnedgang. Med bakgrunn i disse forskjellene, og med tanke på likestilling som virkemiddel for regionalpolitiske mål, vil dette kreve ulike tilnærming til ulike deler av

regionen.

7 Aktiviteter og erfaringer

KUN og LS er av den overbevisning at det er gjennom påvirkning i de kommunale, regionale og statlige planprosesser det er mulig å få gjort store viktige grep i politikktutforming. Derfor har vi ønsket å jobbe inn mot fylkeskommuner og kommuner i deres strategiske planlegging. Mange av aktivitetene og erfaringene fra arbeidet er like, eller har mye til felles hos KUN og LS. Vi har derfor valgt å sammenfatte dem, samtidig som vi har løftet fram det som er særegent for hvert av sentrene.

KUN og LS arbeider med mange ulike utviklingsprosjekter, analyser og konferanser både nasjonalt og internasjonalt i tillegg til RLM. Erfaringene herfra brukes inn i RLM. Vi oppnår dermed en synergi mellom de ulike prosjektene. Tidligere i prosjektet har vi brukt tid til å kartlegge situasjon i forhold til likestilling og mangfold i regionen vår, se rapport 2007-2008.

Samarbeidet med LDO, Reform og UiA er viktige for å utveksle erfaringer, og det gir inspirasjon. Alle deltok på et seminar hos KUN i Steigen våren 2009 og på BLDs konferanse "Rom for alle" i Kristiansand i oktober. I november inviterte LDO til et møte og i desember inviterte BLD til dialogmøte. Videre har vi hatt et godt samarbeid med SSB og gitt innspill til revidering av likestillingsindeksen.

7.1 Aktiviteter og erfaringer KUN

KUN har i 2009 levert høringsuttalelse til utkast til fylkesplan for Troms, samt regionalt utviklingsprogram Troms. Det samme har vi gjort for Regionalt Utviklingsprogram for Finnmark. KUN har også vært med i utarbeidelsen av regionalt utviklingsprogram i Nord-Trøndelag. Nord-Trøndelag fylkeskommunen praktiserer i dag krav om 40/60 kjønnsbalanse i alle styringsgrupper i prosjekter som blir tildelt midler via RUP. I Nord-Trøndelag har KUN også bidratt sammen med fylkeskommunen til å utvikle en strategi for likestilling og mangfold. Fylkesmannen og KS er involvert i dette arbeidet, og andre sentrale aktører vil etter hvert inviteres med i dette arbeidet.

Det finnes lite kjønnsdelt regional statistikk som er systematisert og analysert. I samarbeid med Finnmarks fylkeskommune har KUN laget en likestillingsstatistikk for Finnmark. Denne kunnskapen skal danne grunnlag for videre analyser og fylkesplanlegging i Finnmark. På hjemmesiden www.kun.nl.no har vi gjort tilgjengelig aktuell kjønnsdelt statistikk for alle de fem fylkene.

Forankringsarbeidet som har blitt gjort tidligere i prosjektet har vi videreført, og KUN har i 2009 intensivert arbeidet med å finne gode alliansepartere. I Sør- Trøndelag jobber vi fortsatt med å forankre arbeidet hos fylkeskommunen og fylkesmannen. Vi er i her i dialog med KS og har bidratt på deres høstkonferanse. Samarbeidet med LDO er videreført, vi bidro med innlegg på deres kurs "Mangfold på ordentlig" i Trondheim og Tromsø. Vi har avholdt et opplæringsseminar for Distriktssenteret med fokus på likestilling, mangfold og bolyst. Distriktssenteret er også en viktig samarbeidspartner og vi har løpende kontakt med dem.

I Nordland drifter KUN kompetanseforum Nordland. I 2009 ble det holdt to møter i dette forumet. Deltakere her er KS, Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen i Norge (LO), Fylkesmannen, Innovasjon Norge, Nordlandsforskning, Høgskolen i Bodø (HiBO), Kunnskapscenteret Gildeskål, og Rådet for funksjonshemmete. Representant fra Distriktssenteret er invitert, og også andre aktuelle samfunnsaktører blir invitert og orientert om møtene. Fokuset på møtene er gjensidig informasjons og erfaringsutveksling, presentasjon av ny forskning eller nye prosjekt innen kjønn og mangfoldsperspektivet i Nordland.

KUN har hatt et spesielt fokus på ARP i 2009. Vi har gått gjennom årsberetningen til mange av kommunen i vårt område, og i vårt pådriverarbeid i forhold til regionrådene og enkeltkommuner har vi hatt fokus på ARP. I tillegg til pådriverarbeid har vi gjort en utvidet undersøkelse av kommuners og private bedrifters håndtering av ARP. Bakgrunnen for den utvidede undersøkelsen var kontrollene til LDO, vår og LS gjennomgang av årsrapporter, og vår undersøkelse "Bedrifters redegjørelse for likestilling". Disse undersøkelsene viste at mange kommuner og bedrifters likestillingsrapportering var for dårlig. Resultat av denne utvidete undersøkelsen viser at kommuner ønsket mer styring og mer detaljert lovgivning på rapporteringen, gjerne datagenerert. Privat næringsliv satte bort rapporteringen til regnskapsfører, bedriftsadvokat eller andre som tok seg av all lovpålagt rapportering. Det var et skott mellom redegjørelsen og organisasjonen. Intensjonen med ARP, som handlet om bevisstgjøring i organisasjonen, ble ikke oppnådd. Løsningsforslaget er her også mer detaljerte krav, som gjør at organisasjonen må bli involvert i rapporteringen. Hele rapporten ligger på vår hjemmeside www.kun.nl.no. Videre i informasjons- og pådriverarbeidet har vi hatt et bevisst forhold til bruk av media.

Vi har hatt fokus på ungdom i 2009, og har startet opp arbeidet med å få til møter med Ungdommenes fylkesting. Vi har avholdt møte med Ungdommenes fylkesting i Nordland. I samarbeid med Trøndelag teater, Toleranse Nord- Trøndelag og den kulturelle skolesekken har vi utarbeidet et pedagogisk verktøy som ble brukt i forbindelse med at alle videregående

skoler i fylket fikk besøk av "Trønderbrura". Dette er et kritiker-rost dragshow om oppveksten til en gutt som likte å kle seg i jenteklær. Skolene erklæres som fordomsfrie soner de dagene showet er der.

7.2 Aktiviteter og erfaringer LS

LS har utarbeidet en sammenstilling av tilgjengelig statistikk om likestillingssituasjonen i Hedmark og Oppland. Statistikken er tilgjengelig på våre hjemmesider. Med bakgrunn i disse vil kommuner, fylker og andre kunne lage videre analyser og konkrete tiltak. I Hedmark skal statistikkheftet legges fram for Regionalt Partnerskap, og i Oppland i fylkestinget. Oppland fylkeskommune er pilotfylke for å utarbeide planstrategi, LS kvalitetssikret dette arbeidet, deltok på flere møter i arbeidsgruppa og kom med innspill i høringsprosessen. Statistikk splittet på kjønn er viktig som bakgrunnsinformasjon til denne type arbeid.

Redegjørelsene i kommunenes årsberetninger har blitt analysert, i tillegg er det utformet en veileder for kommunene i ARP-arbeidet. Med ekstra midler fra BLD kunne LS også analysere redegjørelsene i fire andre fylker; Møre og Romsdal, Buskerud, Østfold og Akershus.

Resultatet er det samme i alle fylker, over halvparten av kommunene har en mangelfull redegjørelse. Det positive er at flere regionråd og enkeltkommuner har bedt om kurs og møter for å lære mer om hvordan de bør legge opp sitt arbeid.

Østlandsforskning gjorde en kvalitativ analyse om *Bulyst, kjønn og entreprenørskap* i Nord-Gudbrandsdalen. LS var underleverandør i dette arbeidet og intervjuet kvinner som har etablert bedrifter i regionen. Analysen gir kunnskap og erfaring som kan overføres til andre regioner (se <http://www.ostforsk.no>).

Det er igangsatt et arbeid for å lage en veileder/sjekkliste for kommunene i Oppland med tanke på omdømme, rekruttering, inkludering, stedsutvikling og bolyst. Sjekkliste skal si noe om hva, hvor og hvordan likestillingssituasjonen skal kunne registreres og måles. Hvilke kriterier kan legges til grunn på de enkelte områder, hvilke tiltak er det viktig å sette i gang. Kunnskap om den faktiske situasjonen danner grunnlag for videre planlegging og arbeid. Veilederen/sjekklista skal være med på å bryte med tillært tenkemåte for å kunne se nye perspektiver og løsninger.

LS blir hvert år spurt om å komme på flyktningmottak for å forelese om norsk likestillingslovverk og likestillingspolitikk. Voksenopplæringas elever var på besøk på senteret for å få informasjon om vår virksomhet, og om lovverk og politikktutforming på området.

Når LS oppdager at private - og offentlige virksomheter skriver eller gjør noe som åpenbart vil slå forskjellig ut for kvinner og menn eller andre grupper i samfunnet, tar vi kontakt for å

påpeke forholdet. Vi opplever at vi blir godt tatt i mot, men at det ofte tar tid før rutiner og språk endrer seg.

I en analyse av innholdet i regionavisene i Hedmark og Oppland fant LS at det er menn som får størst plass i både hovedoppslag og andre oppslag, at det er menn som oftest avbilder og som oftest intervjues som kilder. Funnene er ikke oppsiktsvekkende, men bekrefter mannsdominansen i samfunnet.

8 Utvikling

RLM som utøvende kompetansesenter rettet mot samfunnsaktørene er et alternativ til at disse selv må bygge opp omfattende fagkompetanse på området. En utfordring er at mange aktører mangler bestillerkompetanse. Derfor er RLM sin rolle som pådriver sentral for at det skal bli nødvendig framdrift i arbeidet med likestilling og mangfold.

Dersom målet med arbeidet til RLM er en ønsket politikkenring, vil forankring og eierskap være sentrale begreper. Dette gjelder på alle nivåer. BLD har en sentral rolle i å sørge for at likestilling og mangfold er integrert i alle departementenes virksomhet. Dette vil være en nødvendig forutsetning for at RLM har nødvendig legitimitet til å gjøre forankringsarbeidet regionalt og lokalt.

Til tross for at KUN og LS har jobbet i mange år med denne problematikken og har hatt gode resultater, (så) er det fortsatt en lang vei å gå. Vi ser klart at RLM har hatt en viktig rolle i å bidra til at nasjonal politikk på områdene likestilling og mangfold blir implementert lokalt og regionalt. Vi ser behov for at det i de fylkene som i dag ikke blir dekket av RLM, bør opprettes RLM. Det er behov for flere sterke fagmiljøer som kan jobbe aktivt for likestilling og mangfold og mot diskriminering. Erfaringen så langt med RLM viser at regional forankring og kjennskap til regionen er viktig i likestilling - og mangfoldsarbeidet. I forhold til forankringsarbeidet som må gjøres, er det viktig at regionale aktører opplever eierskap til sentrene.

Arbeidet med likestilling og mangfold må være basert på det nyeste innen forskning. En av RML sine viktigste oppgaver vider blir å fortsette å formidle forskning på en slik måte at den kan anvendes i praktisk politikk og strategiarbeid. Som vi tidligere har nevnt, er kjønnsdelt statistikk et viktig redskap for analyser og strategiske grep. I tillegg til statistikk vil lokalsamfunnsanalyser være viktige elementer i vårt arbeid. Likestillingsarbeid omfatter også menn. Handlingsrommet for gutter og menn har blitt mindre samtidig som handlingsrommet for jenter og kvinner har blitt større. Det bør være like selvfølgelig å arbeide for at menn enklere kan velge omsorgsyrker, opparbeider egne permisjonsrettigheter ved fødsel, og slutter å

bruke vold, som at det arbeides for å få kvinner inn i realfagsstudier og lederstillinger. Dette må det jobbes aktivt videre med.

Utformingen av nytt diskrimineringslovverk vil ha følger for måten RLM tilnærmer seg samfunnspartene på.

8.1 Forslag til videre finansiering

Den foreslåtte modellen forutsetter at dagens fylkesnivå og morgendagens regionnivå har et ansvar for å gjennomføre og følge opp nasjonal politikk på de aktuelle områdene. I tillegg tas det utgangspunkt i at man knytter oppgavene til de tre allerede etablerte kompetansemiljøene. I området som i dag ikke er dekket, bør det opprettes miljø som kan ivareta oppgavene som RLM har.

Vår erfaring er at arbeidet med likestilling må grunnfinansieres fra staten og andre offentlige instanser. Miljøene tilføres en årlig statlig økonomisk støtte, med en bestilling i forhold til hva som skal være sentrenes aktivitet og ansvar. Støtten må være stor nok til at kontinuitet i arbeidet ivaretas, kunnskap beholdes og utvikles, og muligheten til å være samfunnsaktør i planlegging og utviklingsarbeidet i regionen kan ivaretas. De regionale sentrenes rolle kan variere over tid og sted, men bør til enhver tid tegnes inn i det politiske ansvarskartet.

 Likestillingssenteret

Vangsvegen 73
Postboks 180
2302 Hamar
Telefon: 62 54 74 60
E-post: post@likestillingscenteret.no

www.likestillingscenteret.no

82 86 Norfold
Telefon: 75 77 90 50
E-post: post@kun.nl.no

www.kun.nl.no